

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ НА МАКРОРІВНІ

У сучасних умовах управління економічними процесами неможливо розглядати без удосконалення екологічної складової. Підвищення технологічного рівня виробництва, економне використання природних ресурсів, очищення води впливають на стабільність клімату як на регіональному, так й макрорівні. Незаперечним фактом є те, що сучасна екологічна політика України повинна мати інтегрований характер і стати ключовим елементом стратегії сталого розвитку як на національному, так і на міжнародному рівнях. У всіх відомствах та установах, а також на підприємствах, незалежно від форми їх власності, природоохоронні пріоритети повинні бути віднесені до основних напрямків їх діяльності. Одним із найважливіших напрямків екологічної політики держави має стати збереження біорізноманіття. Аналіз останніх наукових досліджень підтвердив необхідність вдосконалення економічного та організаційного механізму збереження біорізноманіття, необхідність узгодження і адаптації законодавства із європейськими нормативами, удосконалення фінансування, виконання ратифікованих міжнародних угод та зобов'язань [1-8].

Дослідження проведено на основі системного підходу, який розглядає процес збереження біорізноманіття як цілісну систему в її динамічному розвитку. Основним завданням дослідження є визначення перспектив у вирішенні основних проблем збереження біорізноманіття, як національного багатства держави.

На сьогодні перспективним напрямом покращання ситуації щодо збереження біорізноманіття є отримання міжнародних грантів. Існує значна кількість міжнародних екологічних організацій, які проводять різні наукові дослідження впливу діяльності людини на клімат, атмосферу, гідросферу, ґрунти, рослинність і тваринний світ, передбачення землетрусів і цунамій, роботи в галузі біологічних та генетичних наслідків забруднення навколишнього середовища. Основні з них – ЮНЕП (Програма ООН з навколишнього середовища), ВМО (Всесвітня метеорологічна організація), ЮНЕСКО (ООН з питань освіти, науки, культури, ВООЗ (Всесвітня організація охорони здоров'я), ЄЕК (Європейська економічна комісія) ГЕФ (глобальний екологічний фонд), Європейський інвестиційний банк (діє у секторі охорони НПС), МСОП (Міжнародна спілка охорони природи, природних ресурсів), Всесвітня комісія з навколишнього середовища, Green Pease («Зелений світ»), МОК (Міжнародна організація з питань зміни клімату) та багато інших. Такі організації фінансують різноманітні заходи із збереження біорізноманіття та є авторитетними у світі. Наприклад, лише ГЕФ з 2008 року профінансував заходів на загальну суму понад 13 млн. дол. США, а до 2016 року планує цю суму збільшити удвічі.

Другим важливим напрямом у збереженні біорізноманіття є міжнародна співпраця України із урядами інших держав світу, що має багатогранний характер. Державна політика збереження біорізноманіття має складний та інтерорганізаційний характер. Державна політика (як вплив на повсякденне життя суспільства) виступає підсумком великої кількості програм, законодавчих дій та організаційних взаємодій. Ефективною державна політика збереження біорізноманіття може стати лише за умови об'єднання зусиль урядів багатьох країн світу у напрямі невиснажливого використання ресурсів природи, розумного заповідання територій, залучення інноваційних інструментів та стимулювання. Важливим інструментом у руках уряду щодо збереження біорізноманіття є підписання різноманітних конвенцій про збереження природи. Проте всі ці механізми повинні діяти фактично і ґрунтуватися на розумінні того, що біорізноманіття

є незаперечною умовою існування не лише генофонду рослинного і тваринного світу, але й самої людини, усього суспільства.

Третім напрямом удосконалення управління системою збереження біорізноманіття є залучення інноваційних стимулюючих інструментів – Кіотського протоколу, субсидій, пільгового кредитування, сприяння на ринку, обмеження на ринку і т.д. Отже, при сумарному щорічному економічному ефекті функціонування лісів і боліт України, що оцінюється у понад 1880 млн. дол. США та рівному 5,2 % від загальних надходжень до державного бюджету України у 2009 р., та 2 % від ВВП необхідно підтримувати функціонування лісових і болотних масивів України у природному стані. Займаючи лише близько 20 % території держави, кожен гектар болотного масиву за найскромнішими оцінками приносить для суспільства блага у розмірі понад 316 дол. США, а лісу – 150 дол. США (не враховуючи ефекту від збору лікарських рослин і побічних продуктів). Важливою є функція болотних екосистем як природного фільтра води, оскільки суспільство навіть не задумується, що завдяки цьому щорічно економить на встановленні водоочисних установок на суму понад 85 млн. дол. США. До того ж неможливо врахувати економічно усі екологічні і соціальні функції лісових і болотних екосистем, це стосується любительського рибальства, спортивного мисливства, відпочинку, рекреації, збору лікарських рослин, побічних продуктів і т. д. Все це є вагомими аргументами у відображенні еколого-соціально-економічної цінності функціонування лісових і болотних екосистем у національних рахунках держави, що підтверджує досвід розвинених країн світу [6; 7].

Як свідчать отримані результати дослідження, система державного управління збереження біорізноманіття потребує подальшого розвитку за такими провідними напрямками як: міжнародна співпраця, розробка та отримання міжнародних грантових програм, залучення іноземних інноваційних стимулюючих інструментів. Відповідно до європейського напрямку розвитку, Україна має гармонізувати законодавство щодо збереження біорізноманіття із вимогами ЄС. Завдання інтеграції України у систему міжнародної екологічної безпеки, посилення вимог законодавства в сфері охорони навколишнього природного середовища висуває на перший план розвиток нових напрямків у сфері природокористування: проведення ефективної екологічної політики, спрямованої на збереження і відтворення природних ресурсів, екологізацію податкової системи, розвитку ринкових інструментів (прав, квот, грантів), створення системи екологічного страхування ресурсів біорізноманіття.

1. *Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 25 жовтня 2013 р. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2013. – 446 с.*

2. *James, A.N., Green, M.J.B. and Paine, J. Financial indicators and targets for protected areas. In Background paper for GBF6: Dialogue on Biodiversity Indicators and Targets. Unpublished draft for discussion only. – 1997. – P. 55.*

3. *Dixon J., Pagiola S. Local Costs, Global Benefits: Valuing Biodiversity in Developing Countries. Environmental Department. – The World Bank, 2000. – P. 13.*

4. *Brink B.I.E. 2000. Biodiversity Indicators for the OECD Environmental Outlook and Strategy: a feasibility study. RIVN report, Bilthoven, The Netherlands. – 52 p.*

5. *Андрієко Т.Л., Балашов Л.С., Прядко О.І. Унікальний болотний масив Переброди на Ровениціні // Укр. ботан. журн. – 1976. – Т. 33. – № 5. – С. 532-536.*

6. *Якимчук А.Ю. Економіка та організація природно-заповідного фонду України. Монографія. Рівне: НУВГП, 2007. – 208 с.*

7. *Якимчук А.Ю., Черній А.Л. Економіка природокористування. Навчальний посібник. А.Ю.Якимчук, А.Л. Черній //Рівне: НУВГП, 2010. – 275 с.*

8. *Офіційний сайт Мінприроди України // <http://www.menr.gov.ua/>.*